

PITANJA I ODGOVORI

KAKO GLASE PRIDJEVI OD ENDEMIJA I EPIDEMIJA?

Liječnik Zoran Božić pita kako glase pridjevi od *endemija* i *epidemija*. Upotrebljavaju se *endemični* i *endemijski*, *epidemični* i *epidemijski*. Od *endemija* se upotrebljava i *endemski*, ali on misli da je to srbizam.

Prije nego što odgovorimo, dobro je pogledati kako je u rječnicima općega i stručnoga jezika. Prvi je poznati Klaičev *Rječnik stranih riječi*, drugi je *Medicinski leksikon* pod uredništvom Ive Padovana, Zagreb, 1992. (kraticom ML), a treći je nedavno izašli *Rječnik latinskoga i hrvatskoga medicinskoga nazivlja* Vladimira Loknara, Zagreb, 2003. (kraticom R)

U Klaičevu RSR *endemija* se nalazi u gnijezdu s riječi *endem* sa značenjem 'biljka ili životinja koja živi samo na jednom mjestu' bez pridjeva, a *endemija* je 'trajno vladanje jedne bolesti u jednom kraju ili zemlji', s pridjevima *endemijski* i *endemičan*, *epidemija* je 'pošast, pošlica, pošljica, pošalina (sve od glagola *poći*), rednja, pomor, zarazna, priljepčiva bolest koja se jako širi; *prid.* epidemičan, -čna, -čno; epidemijski...'

Sjetio sam još i imenice *pandemija* kojoj je pridjev *pandemičan*.

U ML nalazimo *endemija* i *endemijska gušavost*, *endemijska nefropatija*, *endemijski kretinizam*, *endemijski pjegavac*, *endemijski sifilis*, *epidemija s epidemijski parotitis*, *epidemijski pjegavac*: riječ *pandemija* nema pridjeva.

U R nalazimo pridjeve: *endemicus* – 1. endemični, endemijski, endemni; koji se odnosi na endemiju, pojavu neke bolesti u obliku endemije; 2. endemni (endemični) koji se odnosi na endem (endemična ili endemna bolest)

epidemicus – pošasni, epidemični, epidemijski

pandemicus – pandemični, pandemijski; koji se odnosi na pandemiju.

Mislim da je to dovoljno da pridemo objašnjanju pojedinih primjera i prijedlogu za najbolji izbor.

Budući da postoji *endem* s posebnim značenjem i pridjevi *endemski* i *endemni*, onda je terminološki te pridjeve najbolje priverzati samo uz tu imenicu. Što se tiče izbora između pridjeva *endemski* ili *endemni*, može se reći da je drugi rjeđi, vjerojatno ga je Loknar sam napravio znajući pravilo: ako imenica znači što neživo, onda prvenstveno dolazi sufiks *-ni*. Međutim zbog završnoga *-m* djeluje razjednačivanje susjednih glasova, zato npr. imamo *dramski*, *hramski*, *jamski*...., ali kako ta pojava nije općenita, imamo i *krmni*, *kromni*, *reklamni*, *zemni*...., a uz *atomski*, *nebeski*, *zimski*...., javljaju se, rjeđe doduše, i *atomni*, *nebesni*, *zimni*...., i zato je u ovom slučaju teško presuditi. Ipak mi se čini da je bolje *endemski*.

Ostaje nam dakle *endemijski*, *endemičan*, *endemični*, *epidemijski*, *epidemični*, *epidemijski*, *pandemični*, *pandemijski*. *Endemičan*, a prema njemu *epidemičan*, *pandemičan* likovi su opisnih pridjeva i zato ih možemo odmah odbaciti jer je posrijedi značenje 'koji se odnosi na endemiju, epidemiju, pandemiju', a odnosni pridjevi ne mogu imati neodređen oblik na *-(a)n*, onda ti pridjevi otpadaju. To V. Loknar zna i zato nema opisnih likova. Međutim u izboru odnosnih sufikasa na *-ični* i *-ski* normalniji su pridjevi na *-ski*, što znači da nam preostaje jednoznačan odgovor: u tim primjerima najbolji nam je izbor *endemijski*, *epidemijski*, kao što je u ML, a onda i *pandemijski*.

Stjepan Babić